

УДК 159.922

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2025-2-5>

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Скворчевська Євгенія Леонідівна,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри прикладної психології

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

eheniaskv@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7647-2042>

Мета – визначити особливості розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів. **Методи:** методика «Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності» (Ч.Д.Спілбергера в адаптації Ю.Л. Ханіна), методика «Діагностика професійної спрямованості особистості» (Б. Басс). **Результати.** Дослідження реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень реактивної тривожності. Вивчення особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень особистісної тривожності. Аналіз професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає спрямованість на себе, а у експериментальної групи – спрямованість на спілкування. Вивчення реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень реактивної тривожності. Виявлення особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень особистісної тривожності. Вивчення професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає спрямованість на себе, а у експериментальної групи – спрямованість на справу. **Висновки.** Після проведення психокорекційної програми відбулися кількісні та якісні зміни у показниках ситуативної та реактивної тривожності, а також спрямованості у студентів експериментальної групи. Ці зміни свідчать про ефективність даної програми.

Ключові слова: студенти, професіоналізм, професійна компетентність, особистісна та реактивна тривожність, спрямованість.

ON THE QUESTION OF DEVELOPING PROFESSIONAL ABILITIES IN FUTURE PSYCHOLOGISTS

Skvorchevska Yevheniia Leonidivna,

Candidate of Psychological Sciences,

Associate Professor at the Department of Applied Psychology

Kharkiv National University named after V.N. Karazin

eheniaskv@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7647-2042>

The **purpose** of the article is to determine the features of development of professional abilities of future psychologists. **Methods:** the method «Assessment of the level of reactive and personal anxiety» (Ch.D. Spielberger adapted by Yu.L. Khanin), the method «Diagnostics of the professional orientation of the individual» (B. Bass). **Results.** The results of the study of reactive anxiety of future psychologists of the control and experimental groups before the psychocorrectional program showed that most students in both groups have a high level of reactive anxiety. The study of personal anxiety of future psychologists of the control and experimental groups for the psychocorrectional program showed that most students in both groups have a high level of personal anxiety. The analysis of the professional orientation of future psychologists of the control and experimental groups for the psychocorrectional program showed that most students in the control group are focused on themselves, and in the experimental group – focused on communication. The study of reactive anxiety of future psychologists in the control and experimental groups after the psychocorrectional program showed that most students in both groups had a low level of reactive anxiety. The identification of personal anxiety in future psychologists in the control and experimental groups after the psychocorrectional program

showed that most students in both groups had a low level of personal anxiety. The study of the professional orientation of future psychologists in the control and experimental groups after the psychocorrectional program showed that most students in the control group had a self-focus, while the experimental group had a business-focus. **Conclusions.** After the psychocorrectional program, there were quantitative and qualitative changes in the indicators of situational and reactive anxiety, as well as the orientation of students in the experimental group. These changes indicate the effectiveness of this program.

Key words: *students, professionalism, professional competence, personal and reactive anxiety, aspiration.*

Вступ. Проблема вивчення розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів є актуальною в сучасній науці. Зростаюча складність професійної діяльності ставить перед психологом нові завдання, які потребують професіоналізму у їх вирішенні. Майбутні психологи повинні мати не тільки теоретичні знання, а й розвинені практичні навички, щоб ефективно працювати в різних галузях. Навчання майбутніх психологів має включати розвиток їх професійних компетенцій з перших етапів підготовки, що сприяє формуванню стійких професійних ідентичностей та більш плавному входженню у професію.

Сучасний ринок психологічних послуг висуває високі вимоги до випускників. Щоб бути конкурентоспроможними, молоді фахівці повинні розвивати здібності до аналізу, діагностики, консультування, а також професійні навички такі як: емпатія, комунікабельність, стресостійкість.

Новизна отриманих результатів: уперше отримано результати психокорекційної програми розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів.

Мета статті – визначити особливості розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Професійні здібності психологів – це сукупність навичок, умінь та особистісних якостей, які дозволяють ефективно виконувати роботу у сфері психології. Когнітивні та аналітичні здібності включають здатність глибоко аналізувати інформацію, виявляти зв'язки між фактами, оцінювати психологічні процеси та інтерпретувати дані, отримані під час діагностики. Навички емпатії – психолог повинен вміти розпізнавати та розуміти емоції клієнта, що сприяє встановленню довірчих відносин (Алмаші, Костю, 2019).

З точки зору О. В. Брюховецької, А. І. Гусєву, Т. В. Чаусової, Л. А. Інжієвської професійна компетентність психолога – це комплексна характеристика, що включає глибокі знання, практичні навички, етичну поведінку та особисті якості. Розвиток компетентності – це безперервний процес, що вимагає практичного досвіду, так і постійного навчання.

Професіоналізм – це сукупність знань, навичок, компетенцій, а також особистісних якостей, які дозволяють людині якісно, ефективно та відповідально виконувати свої про-

фесійні обов'язки (Брюховецька, Гусєв, Чаусова, Інжієвська, 2022).

Сучасному спеціалісту потрібно мати гнучкі навички: комунікативні, кар'єрні, мовленнєві, метакогнітивні та регулятивні (Богдан, 2023).

Конкурентоспроможна особистість має високий рівень працездатності, прагнення якісного кінцевого результату, стресостійкості, здатність долати труднощі, творчість, прагнення до професійного самовдосконалення, ризикованість, комунікабельність, прагнення до співпраці, здатність швидко опанувати нову справу, здатність до самоосвіти, саморозвитку (Гринчик, Хавула, 2022).

І. В. Рашковська зауважує, що студенти, які прагнуть бути конкурентоспроможними фахівцями менш вимогливі до майбутньої професії (Рашковська, 2018).

Методологія та методи. Відповідно до мети нашого дослідження нами були обрані наступні методики.

1. Методика «Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності» (Ч.Д. Спілбергера в адаптації Ю.Л. Ханіна). Мета методики – виявлення рівня реактивної та особистісної тривожності.

2. Методика «Діагностика професійної спрямованості особистості» (Б. Басс). Мета методики – визначення професійної спрямованості.

Вибірка: загальна кількість досліджуваних 60 ХНУ імені В.Н. Каразіна. Досліджувані у віці 17-21, з них 35 юнаків та 25 дівчат.

Результати та дискусії. На констатувальному етапі дослідження виявлення рівня реактивної та особистісної тривожності проводилась за допомогою методики «Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності» (Ч.Д. Спілбергера в адаптації Ю.Л. Ханіна). Результати представлені в таблицях 1 та 2.

Дослідження реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень реактивної тривожності. В контрольній групі (57,5%), а в експериментальній – (45%). Ситуативна тривожність належить до емоційної реакції на конкретну стресову чи невизначену ситуацію і може виражатися як тимчасове відчуття напруги, занепокоєння чи страху. Студенти-психологи стикаються з високим навчальним навантаженням, включаючи тео-

Таблиця 1

Дослідження рівня реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми

Рівень реактивної тривожності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Високий	23	57,5	9	45
Середній	13	32,5	6	30
Низький	4	10	5	25

ретичні заняття, практичну підготовку, курсові та дипломні роботи. Невизначеність у розумінні матеріалу та висока відповідальність можуть посилювати ситуативну тривожність.

Таким чином, вивчення реактивної тривожності у студентів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень реактивної тривожності.

Вивчення особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень особистісної тривожності. В контрольній групі (50%), а в експериментальній – (45%). Особистісна тривожність – це стійкий, довгостроковий стан тривожності, який може виявлятися навіть у відсутності явних стресорів. Високий рівень особистісної тривожності у студентів свідчить про схильність до сприйняття різних ситуацій як загрозливих, які викликають постійне відчуття занепокоєння чи напруги. Студенти-психологи часто залучені до глибокого процесу самопізнання та саморефлексії. Постійна увага до своїх емоцій та поведінки може призвести до підвищеної чутливості до власних переживань, що сприяє розвитку особистісної тривожності. Психологічна під-

готовка передбачає вивчення складних тем, пов'язаних із психічними розладами, стресом та емоційними проблемами. Це може чинити емоційний тиск, особливо якщо студенти асоціюють матеріал із власними внутрішніми переживаннями.

Таким чином, вивчення особистісної тривожності у майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає високий рівень особистісної тривожності.

Вивчення професійної спрямованості майбутніх психологів проводилось за допомогою методики «Діагностика професійної спрямованості особистості» (Б. Басс). Результати представлені в таблиці 3.

Аналіз професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає «спрямованість на себе» (47,5%), а у експериментальній групі – «спрямованість на спілкування» (55%). Студенти контрольної групи схильні зосереджуватись на своїх особистих інтересах, потребах та цілях, що може впливати на їх професійні вибори та кар'єрні устремління. Студенти з такою спрямованістю можуть брати менш активну участь у командній роботі

Таблиця 2

Дослідження рівня особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до психокорекційної програми

Рівень особистісної тривожності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Високий	20	50	9	45
Середній	13	32,5	6	30
Низький	7	17,5	5	25

Таблиця 3

Дослідження професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми

Професійна спрямованість	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Спрямованість на себе	19	47,5	4	20
Спрямованість на спілкування	13	32,5	11	55
Спрямованість на справу	8	20	5	25

та спільних проектах, що може обмежувати їх досвід у міжособистісних взаємодіях. У студентів експериментальної групи переважає спрямованість на спілкування, отже вони схильні фокусуватись на взаємодії з іншими людьми та цінують соціальні зв'язки, здатні ефективно працювати в командах і знаходити спільну мову з різними людьми.

Таким чином, дослідження професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи до проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає спрямованість на себе, а у експериментальної групи – спрямованість на спілкування.

Було проаналізовано розвивальні програми, запропоновані (Кузікова, 2020) та (Матійків, 2022) і запропонували структуру психокорекційної програми щодо розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів.

Мета психокорекційної програми – розвиток професійних здібностей у майбутніх психологів.

Завдання психокорекційної програми:

1. Формування адекватного рівня самооцінки та впевненості у собі.
2. Формування професійної спрямованості.
3. Формування мотивації досягнення успіху.
4. Формування комунікативних навичок.

Форма проведення: заняття проводиться у формі міні-лекцій, рольових ігор, індивідуальних та групових вправ.

У формуальному експерименті взяли участь загалом 20 осіб – експериментальна група, які становили за виділеними показниками мали високі, середні та низькі результати. Отже, вибірка експериментальної групи не відрізняється за показниками контроль-

ної групи у яку увійшли 40 осіб з високими, середніми та низькими результатами по усім діагностичним методикам.

На контрольному етапі дослідження виявлення рівня реактивної та особистісної тривожності проводилась за допомогою методики «Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності» (Ч.Д. Спілбергера в адаптації Ю.Л. Ханіна). Результати представлені в таблицях 4 та 5.

Вивчення реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень реактивної тривожності. В контрольній групі (52,5%), а в експериментальній – (55%). Низький рівень ситуативної тривожності у студентів-психологів може бути пов'язаний з кількома факторами, що сприяють впевненості та емоційній стабільності у навчальному середовищі.

Таким чином, вивчення реактивної тривожності у студентів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень реактивної тривожності.

Виявлення особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень особистісної тривожності. В контрольній групі (60%), а в експериментальній – (65%). Низький рівень особистісної тривожності у студентів-психологів є позитивною якістю, яка може суттєво впливати на їх навчальний процес та майбутню професійну діяльність. Особистісна тривожність, пов'язана зі схильністю

Таблиця 4

Дослідження рівня реактивної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми

Рівень реактивної тривожності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Високий	6	15	3	15
Середній	13	32,5	6	30
Низький	21	52,5	11	55

Таблиця 5

Дослідження рівня особистісної тривожності майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після психокорекційної програми

Рівень особистісної тривожності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Високий	7	17,5	2	10
Середній	9	22,5	5	25
Низький	24	60	13	65

студентів сприймати ситуації як загрозливі, може суттєво заважати успішному навчанню та професійному розвитку.

Таким чином, вивчення особистісної тривожності у майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів обох груп переважає низький рівень особистісної тривожності.

Вивчення професійної спрямованості майбутніх психологів проводилось за допомогою методики «Діагностика професійної спрямованості особистості» (Б. Басс). Результати представлені в таблиці 6.

Вивчення професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає «спрямованість на себе» (50%), а у експериментальної групи – «спрямованість на справу» (50%). Студенти контрольної групи схильні зосереджуватись на своїх особистих інтересах, потребах та цілях, що може впливати на їх професійні вибори та кар'єрні устремління. Зміни показників студентів контрольної групи мають випадковий характер, отже, виявлено незначні їх кількісні зміни.

Таблиця 6

Дослідження професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми

Професійна спрямованість	Контрольна група		Експериментальна група	
	Кіл-ість досл.	%	Кіл-ість досл.	%
Спрямованість на себе	20	50	3	15
Спрямованість на спілкування	12	30	7	35
Спрямованість на справу	8	20	10	50

У студентів експериментальної групи після проведення психокорекційної програми виявлено якісні та кількісні зміни у показниках, оскільки до програми переважала спрямованість на себе (55%), а після – спрямованість на справу (50%). Спрямованість на справу свідчить про орієнтацію студентів на виконання професійних завдань, досягнення цілей та ефективне вирішення практичних питань. Вони прагнуть продуктивності та результатів у своїй роботі.

Таким чином, дослідження професійної спрямованості майбутніх психологів контрольної та експериментальної групи після проведення психокорекційної програми показало, що у більшості студентів контрольної групи переважає спрямованість на себе, а у експериментальної групи після реалізації психокорекційної програми виявлено спрямованість на справу.

З метою виявлення статистичних відмінностей між досліджуваними показниками експериментальної групи до та після прове-

дення психокорекційної програми ми використовували метод t-критерій Стьюдента для залежних вибірок. Результати представлені в таблиці 7.

Статистичний аналіз показників експериментальної групи до та після проведення психокорекційної програми виявив статистично значущі відмінності за наступними показниками: «реактивна тривожність» ($t=2,503$, при $p \leq 0,05$), «особистісна тривожність» ($t=2,761$, при $p \leq 0,05$), «спрямованість на спілкування» ($t=2,080$, при $p \leq 0,05$). Результати статистичного аналізу підтверджують ефективність психокорекційної програми розвитку професійних здібностей майбутніх психологів. Оскільки після її реалізації виявлено позитивні зміни в показниках ситуативної та особистісної тривожності та спрямованості на спілкування.

Таким чином, статистичний аналіз виявив статистично значущі відмінності між досліджуваними показниками у майбутніх психологів.

Висновки. 1. З'ясовано, що на констатувальному етапі дослідження у більшості сту-

Таблиця 7

Статистичний аналіз показників експериментальної групи до та після проведення психокорекційної програми

Показник	t-критерій Стьюдента
Реактивна тривожність	2,503*
Особистісна тривожність	2,761*
Спрямованість на себе	,362
Спрямованість на спілкування	2,080*
Спрямованість на справу	-1,693

Примітка: * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$.

дентів обох груп переважає високий рівень реактивної та особистісної тривожності. Це вказує на невизначеність у розумінні учбового матеріалу та високу відповідальність, які також посилюють цю тривожність. Високий рівень особистісної тривожності у студентів свідчить про схильність до сприйняття різних ситуацій як загрозливих, які викликають постійне відчуття занепокоєння чи напруги. На контрольному етапі встановлено, у більшості студентів обох груп переважає низький рівень реактивної та особистісної тривожності. Дані зміни у показниках експериментальної групи підтверджують ефективність психокорекційної програми.

2. Встановлено, що на констатувальному етапі дослідження серед показників професійної спрямованості майбутніх психологів у більшості студентів контрольної групи переважає спрямованість на себе, а у експери-

ментальної групи – спрямованість на спілкування. Студенти контрольної групи схильні зосереджуватись на своїх особистих інтересах, потребах та цілях, що може впливати на їх професійні вибори та кар'єрні устремління. Студенти експериментальної групи – на взаємодії з іншими людьми та цінують соціальні зв'язки. Визначено, що у більшості студентів контрольної групи після психокорекційного впливу переважає спрямованість на себе, а у експериментальної групи – спрямованість на справу.

3. Розроблено та апробано психокорекційну програму розвитку професійних здібностей у майбутніх психологів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з порівняльним аналізом розвитку професійних здібностей у психологів різних курсів навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алмаші С., Костю С. Дослідження психологічної готовності студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. №2 (52). С. 5-15.
2. Богдан Ж. Б. Теоретичне обґрунтування моделі гнучких навичок особистості сучасного фахівця. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки*. 2023. №1. С. 20-30. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-1-3>
3. Брюховецька О. В., Гусев А. І., Чаусова Т. В., Інжигєвська Л. А. Психологічні особливості розвитку професійно-важливих якостей майбутнього психолога у закладі вищої освіти. *Вісник післядипломної освіти*. 2022. Вип. 22(51). С. 47-62.
4. Гринчик І. Я., Хавула Р. М. Теоретичні підходи до проблеми конкурентоспроможної особистості. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки*. 2022. №2. С. 14-19. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-2-2>
5. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 304 с.
6. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2022. 112 с.
7. Рашковська І. В. Погляди студентів на проблему конкурентоспроможності сучасного фахівця. *Науковий вісник ХДУ. Серія Психологічні науки*. 2018. Вип. 1. Том. 2. С. 72-76. <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/367/344>
8. Burisch M. In search of a theory: some ruminations on the nature and etiology of burnout. In *Professional burnout: recent developments in theory and research*. Ed. W.B. Schaufeli, C. Maslach, T. Marek. London: Taylor and Francis, 2017. P. 75-93.

REFERENCES:

1. Almashi S., Kostiu S. (2019) Doslidzhennia psykhologichnoi hotovnosti studentiv-psykholohiv do maibutnoi profesiinoi diialnosti [A study of psychological readiness of psychology students for future professional activities]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*. №2 (52). S. 5-15. [in Ukrainian].
2. Bohdan Zh. B. (2023) Teoretychne obgruntuvannia modeli hnuchkykh navychok osobystosti suchasnoho fakhivtsia [Theoretical substantiation of the model of flexible skills of the personality of a modern specialist]. *Naukovyi visnyk KhDU. Seriiia Psykhologichni nauky – Scientific Bulletin of Kharkiv State University. Series Psychological Sciences*. №2. S. 14-19. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-1-3> [in Ukrainian].
3. Briukhovetska O. V., Husiev A. I., Chausova T. V., Inzhyievska L. A. (2022) Psykhologichni osoblyvosti rozvytku profesiino-vazhlyvykh yakosteï maibutnoho psykholoha u zakladi vyshchoi osvity [Psychological features of development of professionally important qualities of a future psychologist in higher education]. *Visnyk pisladiplomnoi osvity – Bulletin of Postgraduate Education*. 2022. Vyp. 22(51). S. 47-62. [in Ukrainian].
4. Hrynchuk I. Ya., Khavula R. M. (2022) Teoretychni pidkhody do problemy konkurentospromozhnoi osobystosti [Theoretical approaches to the problem of competitive personality]. *Naukovyi visnyk KhDU. Seriiia Psykhologichni nauky – Scientific Bulletin of Kharkiv State University. Series Psychological Sciences*. №2. S. 14-19. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-2-2> [in Ukrainian].
5. Kuzikova S. B. (2020) Teoriia i praktyka vikovoï psykhotorektsii: navchalnyi posibnyk [Theory and practice of age-related psychocorrection: a tutorial]. Sumy : VTD «Universytetska knyha» – Sumy: VTD «University Book». 304 s. [in Ukrainian].

6. Matiikiv I. M. (2022) *Treninh emotsiinoi kompetentnosti : navch.-metod. posibnyk* [Emotional competence training: teaching method.]. Kyiv : Pedahohichna dumka – Kyiv: Pedagogical opinion. 112 s. [in Ukrainian].

7. Rashkovska I. V. (2018) *Pohliady studentiv na problemu konsurentospromozhnosti suchansoho fakhivtsia* [Students views on the problem of competitiveness of a modern specialist]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences*. Vyp. 1. Tom. 2. S. 72-76. [in Ukrainian]. <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/367/344>

8. Burisch M. In search of a theory: some ruminations on the nature and etiology of burnout. In *Professional burnout: recent developments in theory and research*. Ed. W.B. Schaufeli, C. Maslach, T. Marek. London: Taylor and Francis, 2017. P. 75-93. [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.08.2025

Дата публікації: 04.11.2025